

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о акредитацији садржан је у члану 97. став I. тачка 6. Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06), којим се утврђује да Република Србија, уређује и обезбеђује, између осталог, јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката и систем обављања појединих привредних и других делатности.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Област акредитације је уређена Законом о акредитацији („Службени гласник РС”, бр. 73/2010 и 47/2021, у даљем тексту: Закон), као и подзаконским актима донетим на основу тог закона. Овај Закон није у потпуности усаглашен са европском регулативом у делу који се односи на област акредитације – Уредба Европског парламента и Савета број 765/2008 (у даљем тексту: Уредба 765/2008) којом се прописују захтеви за акредитацију и тржишни надзор у вези са трговањем производима, која је важила у време његовог доношења, а на снази је и сада. Поред потребе додатног усаглашавања са поменутом европском уредбом у циљу потпуне усаглашености, а након периода примене овог закона пракса је показала да је у циљу ефикаснијег обављања послова из области акредитације неопходно изменити постојећа законска решења. С тим у вези, у циљу даљег унапређења области акредитације у Републици Србији и усклађивања са поменутом европском регулативом, новим законом су прецизније дефинисани одређени појмови који, поред осталог, сублимирају у себи и активности које обављају тела за оцењивање усаглашености за које Акредитационо тело Србије (у даљем тексту: АТС) даје акредитацију. Прецизним дефиницијама су се све евентуалне недоумице око тумачења термина отклониле.

У циљу додатног усклађивања са Уредбом 765/2008 детаљно су прописани и услови које АТС, као национално акредитационо тело, мора да испуни.

Такође, у интересу привреде и бољег функционисања АТС али и у примени претходног прописа се показало као целисходно редефинисање рокова за поступак акредитације, у смислу дефинисања реалнијих рокова за завршетак поступка акредитације, односно поступак обнављања акредитације, имајући у виду да се велики број поступака није могао завршити у претходно прописаним роковима. С тим у вези, рокови за завршетак поступка акредитације су незнатно продужени. Уведен је и поступак преиспитивања пријаве за акредитацију од стране АТС.

Такође, у циљу јачања транспарентности предлагач је предвидео вођење јавног регистра тела за оцењивање усаглашености из области сертификације система менаџмента која послују у Републици Србији са страним акредитацијама. С тим у вези је прописано да Привредна комора Србије на својој интернет страници води евиденцију тела за оцењивање усаглашености која послују на територији Републике Србије, како би се пратио њихов рад, а све у интересу привреде, јачања транспарентности и избегавања нелојалне конкуренције. Наиме, У Републици Србији активности сертификације система менаџмента обављају домаћа сертификациона тела и инострана сертификациона тела која најчешће имају само инострану акредитацију или уопште немају акредитацију.

Иностраном одлуком о акредитацији тела за оцењивање усаглашености понекад није обухваћено подручје Републике Србије и због тога не постоји механизам надзора над њиховим радом, ни од стране иностраних тела за акредитацију, али ни од стране АТС. Због тога рад таквих ТООУ представља вид нелојалне конкуренције, јер на тржишту могу понудити наизглед повољније услове, а неретко се сертификација своди само на продају документације и самог сертификата. Последица је губитак поверења у целокупан систем сертификације система менаџмента.

Инострана ТООУ, која немају српску акредитацију услуге најчешће пружају преко својих представништава или организационих делова од којих поједини нису ни регистровани као привредни субјекти у Републици Србији. У складу са важећим ЕА документом који се односи на политику прекограничне акредитације (ЕА 2/13:2019), као и Уредбом 765/2008, од краја 2014. године сва ТООУ акредитована од стране иностраних акредитационих тела потписника ЕА МЛА споразума морају бити укључена у национални систем акредитације, или могу пословати са иностраном акредитацијом само у оквиру „multi-site” акредитације (акредитација која прецизира на којим територијама важи сертификат о акредитацији). Предвиђеним законским решењем врши се својеврсна провера статуса акредитације тела за оцењивање усаглашености акредитованог од стране акредитационог тела друге државе.

У пракси се показало да је у експертском смислу потребно ојачати састав Комисије за жалбе АТС. Наиме, последње колегијално оцењивање, тј. поступак којим Европска организација за акредитацију оцењује АТС у складу са правилима међународних и европских организација за акредитацију показало је да постоји проблем у одлучивању саме Комисије за жалбе. Налази колегијалног оцењивања су показали неусаглашеност у одлучивању, па је препозната неопходност за прописивањем измењеног начина одлучивања где АТС по европским правилима за акредитацију мора да одлучује на свим нивоима решавања по жалби, те је прописано да директор АТС одлучује по жалби, на основу предлога Комисије за жалбе. Такође, измењен је састав предметне комисије у смислу јачања чланства експертима за поједине области оцењивања усаглашености, и то по једног експерта за активности испитивања, еталонирања, сертификације производа, процеса и услуга, сертификације система менаџмента, сертификације особа, контролисања, испитивања оспособљености, валидације и верификације, производње референтних материјала.

Предлагач је, ради стварања услова за испуњавање захтева за чланство Републике Србије у Светској трговинској организацији (СТО) и ЕУ, приликом израде овог закона, поред осталог, уважио све захтеве горе поменуте Уредбе бр. 765/2008 којом се прописују захтеви за акредитацију као и захтеве релевантног међународног стандарда који се односи на оцењивање усаглашености тј. захтеве за акредитациона тела која акредитују тела за оцењивање усаглашености.

Имајући у виду све горенаведено, оцењено је да само доношењем новог закона могу бити превазиђени уочени проблеми у примени, нарочито ако се узме у обзир да је више од две трећине одредби важећег закона потребно изменити како би се постигао планирани ефекат. Дакле, будући да се решења предложена овим законом односе на материју која се није могла уредити другим правним актом, а да су промене у складу са развојем акредитације у Европи, препорукама и процедурама међународних организација за акредитацију, као и потребама привреде Републике Србије, предлаже се усвајање овог закона.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. дефинисан је предмет и подручје примене овог Закона, односно акредитација тела за оцењивање усаглашености, положај и рад националног акредитационог тела и друга питања од значаја за акредитацију.

Чланом 2. дефинишу се изрази употребљени у Закону ради бољег разумевања закона и усклађивања са Уредбом 765/2008.

Чланом 3. дефинише се да се акредитацијом се потврђује компетентност тела за оцењивање усаглашености за обављање наведених активности оцењивања усаглашености, као и других активности оцењивања усаглашености, у складу са посебним законом.

Чланом 4. прописано је да је акредитација добровољна, као и да посебним законом може бити утврђено да је акредитација обавезна.

Чланом 5. прописно је да су АТС поверени послови акредитације, да је оснивач АТС Влада Републике Србије, државна својина средстава којима послује АТС, као и да АТС не обавља послове ради стицања добити.

Чланом 6. дефинисан је правни статус АТС.

Чланом 7. врши се прецизирање захтева које АТС мора да испуни према релевантном европском пропису. Истим чланом прописано је и да се организација и начин рада АТС утврђују оснивачким актом, статутом и другим општим актима АТС.

Чланом 8. су прописани послови које обавља АТС поред послова потврђивања компетентности из члана 3. тог закона. Даље, прописано је да Привредна комора Србије води евиденцију тела за оцењивање усаглашености из области сертификације система менаџмента која послују на територији Републике Србије, а која нису у регистру акредитованих тела за оцењивање усаглашености које води АТС, као и врста података која предметна тела за оцењивање усаглашености достављају Привредној комори Србије. Овим чланом прописано је да ближи садржај и начин вођења јавних регистара из става 1. тач. 2) и 3) тог члана утврђује АТС, док се начин и поступак вођења евиденције из става 2. тог члана уређује актом Привредне коморе Србије.

Чланом 9. дефинисано је које све информације АТС чини доступним јавности.

Чланом 10. прописано је да је АТС независан од тела за оцењивање усаглашености које оцењује, а дефинисане су и активности које АТС не сме да обавља, како би се обезбедио принцип независности.

Чланом 11. уређују се органи АТС и њихов састав. Овим чланом је прописано да се начин и поступак избора органа, делокруг органа и друга питања значајна за рад органа уређују оснивачким актом АТС који доноси оснивач, док се пословање и управљање АТС ближе се уређује статутом АТС.

Чланом 12. прописани су образовање и састав Савета за акредитацију као саветодавног тела и сталних, односно привремених техничких комитета.

Чланом 13. прописан је начин обезбеђивања средстава за рад АТС.

Чланом 14. прописана је могућност када АТС може, у циљу правилног обављања послова акредитације из члана 3. и 8. тог закона, путем уговора ангажовати спољне сараднике као оцењиваче и техничке експерте, односно стручњаке или правна лица.

Чланом 15. и 16. прописани су поступак акредитације и рокови за завршетак поступка акредитације.

Чланом 17. прописује се додељивање симбола акредитације.

Чланом 18. прописана је обавеза акредитованог тела за оцењивање усаглашености да у року важења акредитације испуњава захтеве за акредитацију, прописан је надзор који врши АТС над радом акредитованог тела за оцењивање усаглашености, као и врсте одлука које АТС може да донесе у поступку надзора, те могућност да тело за оцењивање усаглашености поднесе пријаву за проширење обима акредитације, одредбе које се примењују на поступак проширења обим акредитације, као и рок за завршетак поступка проширења обима акредитације.

Чланом 19. прописани је поступак за обнављање акредитације и одговарајући рокови.

Чланом 20. прописано је право на жалбу у поступку акредитације коју може поднети тело за оцењивање усаглашености, као и надлежност за решавање по жалби, са одговарајућим роковима у овом поступку.

Чланом 21. прописана је Комисије за жалбе АТС, као и њен састав. Прописано је да се начин образовања и рада Комисије ближе уређује прописом који доноси министар надлежан за послове акредитације.

Чланом 22. ближе је прописан поступак прекограничне акредитације

Чланом 23. прописана је могућност закључивања споразума о међусобном признавању еквивалентности система акредитације са акредитационим телима других земаља.

Чланом 24. прописано је да надзор над радом АТС спроводи министарство надлежно за послове акредитације, као и годишње подношење извештаја оснивачу од стране АТС.

Члановима од 25. до 27. прописане су прелазне и завршне одредбе.

Чланом 28. прописано је ступање на снагу закона.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна средства из буџета Републике Србије.